

високодуховного вихователя відбувається духовний розвиток дітей.

За аналогією, можна зазначити, що викладач вищого навчального закладу має відповідний вплив на студентів – майбутніх педагогів. Сумісне вдосконалення внутрішніх якостей всіх учасників виховного процесу сприяє духовному зростанню суспільства, сповненому творчих, яскравих особистостей.

ЦИМБАЛІЙ Інна,

кандидат філософських наук, доцент кафедри
культурології та філософської антропології
НПУ імені М. Драгоманова

**ЦІННОСТІ І ПЕРСПЕКТИВИ
МИСТЕЦТВА ВИХОВАННЯ:
ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

Питання про оновлення сучасної української освітньо-виховної системи вже досить тривалий час є надзвичайно актуальним як для науковців та самих освітян, так і для урядовців та пересічних громадян нашої держави. Пов'язуючи необхідність такого «оновлення» з євроінтеграційними процесами, в яких нині перебуває Україна, ми одночасно пам'ятаємо про прагнення нашої держави до витворення власної національної системи освіти, а також про цінність і важливість деяких елементів успадкованої системи і, таким чином, цілий ряд дискусійних моментів у вирішенні зазначеного питання. Окрім того, враховуючи ще й інші

фактори впливу (надзвичайно швидкий розвиток високих технологій, «постмодерність», мультикультурність сучасної епохи, досить часто підміна або й нівелювання моральних цінностей сучасним поколінням людей та ін.) на такий необхідний для нас процес оновлення-витворення освітньо-виховної системи, з очевидністю можемо стверджувати про вже назрілу кризу в даній сфері.

Намагаючись розкрити питання цінностей та перспектив мистецтва виховання, ми розмірковуємо саме про освітньо-виховну систему не випадково. Адже тісний взаємозв'язок між освітою та вихованням є загальновідомим і незаперечним.

Часто, розуміючи традиційну школу ХХ століття такою, що лише сприяє накопиченню певних знань в учнів, говорячи словами Л. Гриневич: «лише транслює знання, напихає дітей знаннями» [1], ми маємо на увазі її нездатність випускати цілісну, гармонійно розвинуту особистість, що здатна швидко адаптуватись до сучасного світу, який також швидко і невинно розвивається. Проте, зауважимо, що така безапеляційна думка, хоч і має багато прихильників, все ж, не може претендувати на абсолютну істину. Адже ми не можемо стверджувати однозначно, що традиційна школа ХХ століття була виключно «школою знань», а не «школою знань і цінностей» чи то «школою компетентностей і цінностей» [1] як сучасна школа ХХІ століття. Доказом хибності такої думки є цілі покоління високоморальних людей з вищими, смисложиттєвими цінностями, що були вихованцями традиційної школи минулого віку. Ця наша думка є співзвучною з твердженням класика вітчизняної педагогіки В.Сухомлинського, який наголошував, що: «У школі вчать не тільки читати, писати,

думати, пізнавати навколишній світ та багатства науки і мистецтва. У школі *вчать* жити. У школі *вчаться* жити. Школа – це духовна колиска народу. Без школи в народі немає майбутнього. ... У школі живе багатвікова культура нації; ти не просто подорожній, що прийшов напитися до вічного джерела; ти – бджола, яка збагачує вулик національної культури, твій обов'язок – внести в цей вулик свою частку, збагатити духовне надбання народу» [2, с. 13].

А також підтвердження нашої думки знаходимо в словах видатного морального авторитета сучасності кардинала Л. Гузара: «Щоби бути людиною, дитина мусить набути певні цінності. Я хотів би охопити ці цінності одним висловом – щоби дитина виростала в людину. ... щоби продуктом цілого процесу освіти була людина, яка має знання, потрібне для свого життя, для співжиття з іншими, але яка це знання вміє використати, щоби бути собою і, щоби вміти спілкуватися з іншими. Мені здається, такий елемент для школи переважливий» [1]. І далі: «Я собі уявляю, що в добрих школах упродовж століть на це звертали увагу. Бо ми знаємо, як виглядала старинна школа три тисячі літ тому. Був учитель – дуже достойна людина, біля якої жили учні. Вони були біля нього, щоб не тільки набирати знання, а бачити з першої руки як їхній учитель ... передавав цілу гаму цінностей, щоби не обмежувалося все до знання, але щоби, власне, це знання було у естві, яке ми називаємо людиною» [1].

Відомо, що людина є завжди свідомим суб'єктом власного формування і розвитку. Саме людина постає «мірою всіх речей» і саме вона визначає цінність тих чи інших благ, від якості яких, в свою чергу, залежить і якість її життя [3, с. 3]. Проте, для

повноцінності цілеспрямованого процесу формування та розвитку людини своєрідними організуючим елементом постає саме система виховних впливів різних сфер життя.

Визначень поняття «виховання» в науково-дослідній літературі існує багато. Проте їх об'єднує спільний момент, який стверджує про ціленаправлений інтелектуальний, естетичний, моральний та ін. впливи на людину чи групу людей. Існує також велика кількість різноманітних підходів до феномену виховання, пошук і аналіз його співвіднесення з іншими процесами, які мають місце в житті людини і суспільства, визначення його функцій, цінностей, принципів, концепцій і т. д.. Однак, найбільш обґрунтованою, на нашу думку, є точка зору науковців, що схиляються до вивчення феномену виховання та витворення національної освітньо-виховної системи крізь призму філософії. Адже саме філософія формуючи цілісний концептуальний світогляд, розкриває сутність людини, її сенсу життя, повноти існування і, що найголовніше, крізь призму принципів гуманізму та людиноцентризму формує бачення розвитку майбутнього людства. Доречно з цього приводу згадати думку В. Сухомлинського стосовно цінностей виховання: «По суті, виховання є тривалою, багаторічною підготовкою маленької людини до розуміння істини: Людина – найвища цінність. Розуміння не споживацького, не для себе, а для людей. Одна з тонких граней педагогічної майстерності – творити у своєму вихованцеві потребу в людині» [2, с. 16-17].

Список використаної літератури:

1. Портников В. Школа знань чи школа цінностей. Лілія Гриневич та Любомир Гузар про майбутнє української освіти [Електронний ресурс] / Віталій Портников // espresso.tv. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://espresso.tv/article/2016/12/18/knyazhyckygy_gynevych_guzar
2. Сухомлинський В. О. Я розповім вам казку... Філософія для дітей / Василь Олександрович Сухомлинський; уклад. Сухомлинська О.В. – Харків: ВД «ШКОЛА», 2016. – С. 13-17.
2. Пилипко Є. В. Місце філософії в системі сучасної вищої освіти [Електронний ресурс] / Є. В. Пилипко – Режим доступу до ресурсу: <http://eprints.kname.edu.ua/39021/1/55-60.pdf>.